

GLADDE SLANG LAAT ZICH TOCH WEL MONITOREN

Daar hebben we lang aan getwijfeld. Gladde slangen monitoren, dat was niet te doen, de soort kwam nog maar zo zelden in Nederland voor en liet zich moeilijk betrappen. In 1994 hadden we slechts vier trajecten met kansen om de soort te zien. Dat werd beter in 1995, met trajecten in 16 potentiële terreinen. Het resultaat was toen op drie trajecten positief: Fochteloërveen (2x) en Meinweg. Hoe anders was het in 2007, met 65 potentiële gladde slangtrajecten, waarvan er 50 (77%) werden onderzocht. Op 29 van de 50 locaties werd de soort ook inderdaad waargenomen. Op het kaartje is te zien waar we inmiddels locaties met gladde slangen monitoren: zestien in de noordelijke regio, véél op de Veluwe, enkele recent ontdekte in de Achterhoek, een aantal in de Brabantse Kempen en De Peel en op diverse heides in Limburg. Mooi is, dat in alle drie regio, Noord, Midden en Zuid goede populaties aanwezig zijn, getuige de hot spots: trajecten waar tijdens één telronde 12 of meer gladde slangen gezien konden worden. Interessant is ook dat er trajecten zijn waar pas na tien of meer jaren monitoren èn goed zoeken de eerste gladde slang werd aangetroffen. Dat gebeurde op de Duurswouderheide (Fr), de Hooge Stoep (Dr), op twee Hoge Veluwe-trajecten, langs het spoor ten zuiden van Nijmegen, en op de Mokerheide (Li).

Het meetnet van de gladde slang. De soort komt vooral voor op de Veluwe, in de Peel, in Drenthe/Friesland en langs de grenzen met België en Duitsland. In groen de toptrajecten waar 12 of meer slangen zijn gezien tijdens één ronde

Trend licht positief

Al met al leiden de gegevens naar een landelijke trend van toename, maar de jaarlijkse schommelingen zijn te groot om dit als betrouwbaar te mogen aanmerken.

Trefkans

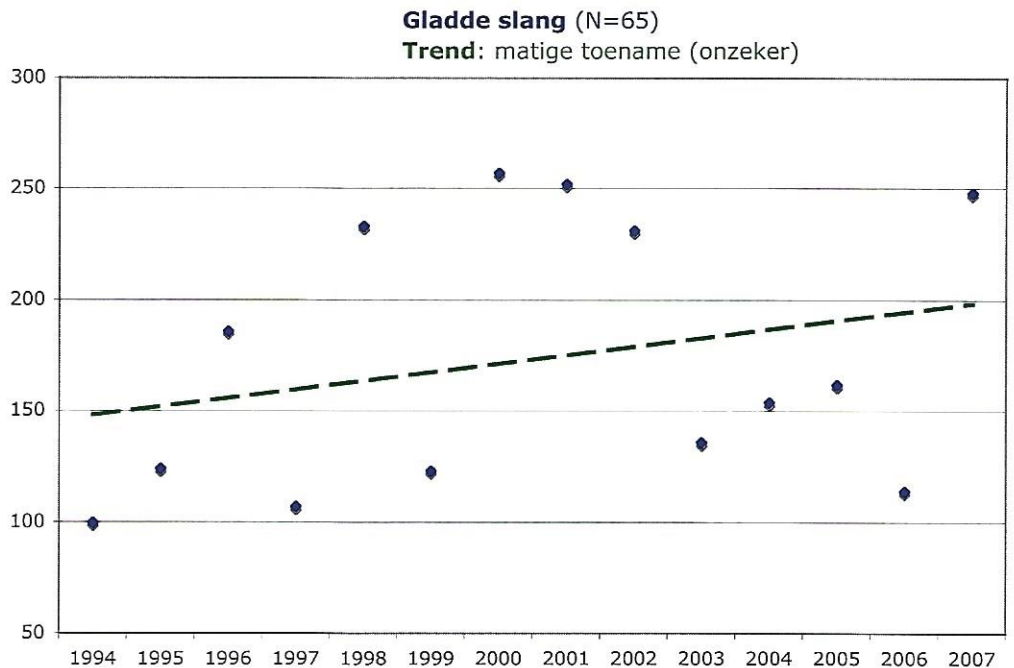
De gladde slang laat zich moeilijker vinden dan alle andere reptielsoorten in ons land. Kijk maar naar de figuur op bladzijde 3: op 58% van de gladde slangtrajecten is de soort in 2007 ook echt gezien. Voor de andere twee inheemse slangen was dat beduidend hoger: adder 84%, ringslang 85%. Toch is de trefkans van gladde slangen een stuk hoger dan in de

beginjaren. Hoe dat komt? Zijn de aantallen toegenomen? De licht stijgende trend suggereert dat dit zo is, maar er is meer: Wij denken dat de toegenomen trefkans vooral komt door een veel grotere kennis van de habitats, en vooral door kennis over de jaaren dagritmes van de slangen, waardoor op méér locaties gerichter wordt gezocht.

Jaarritme en geboortes

We danken de toegenomen veldkennis van gladde slangen in Nederland vooral aan het monitoringwerk van Peter Keijsers in de Peel en de onderzoeken van Herman Feenstra in het Fochteloërveen. In Nieuwsbrief Nr.19 (Winter 2000-2001) is uitgebreid hierover geschreven. Peter Keijsers' waarnemingen maakten duidelijk dat gladde slangen actief zijn van +half mei t/m september, met een hoge piek in augustus als vrouwtjes de jongen baren. Hoogzwangere vrouwtjes en later de jongen zijn dan gemakkelijk, en op specifieke plekken te vinden. Peter noteerde elk jaar de datums waarop de zwangere vrouwtjes hun jongen wierpen (Nieuwsbrief nrs 34 en 37). Dat gebeurde eigenlijk steeds vroeger. September-oktober is laat, augustus is vroeg. In 2005 en 2006 waren er eind juli al geboortes in de Peel. In 2007 kropen de eerste jonge slangetjes rond in De Kempen op 8 augustus (Zuiderwijk, 2007). Uit literatuur is bekend dat o.a. de temperatuur èn de hoeveelheid zonneschijn tijdens de zwangerschap de draagtijd bepaalt, dat kan zo'n 3-4 maanden (max. 5 mnd) duren vanaf de paring. Herman Feenstra heeft uitgelegd onder meer hoe belangrijk de temperatuur is voor de netgeboren slangen. Als het koud is clusteren de jonkies (gemiddeld 6 stuks) samen en zijn dan een gemakkelijke prooi, eten niet, groeien niet. Als het warm is blijven de jongen maar kort bij elkaar, gaan zwermen en groeien als kool (Feenstra, 1998).

Indexcijfers
gladde slang

Conclusie

Grotere veldkennis van gladde slangen heeft opgeleverd dat deze soort in Nederland minder zeldzaam is dan we dachten, en dat het mogelijk is de soort te monitoren, zei het dat een lange tijdreeks nodig is voor een significante trend.

De verzamelde gegevens van juveniele dieren en geboortedata tonen aan dat jonkies vroeger geboren worden, hetgeen de levenskans vergroot. Ook de gladde slang profiteert van de warmere zomers.

Referenties

- Feenstra, 1998. *Reptielen en amfibieën in het fochteloërveen in 1998. Rapport in eigen beheer.*
- Feenstra, 2000. *Veel gladde slangen in het Fochteloërveen. RAVON Nieuwsbrief Meetnet Reptielen 19: 3-6.*
- Keijsers, 2000. *Veel gladde slangen in de Deurnsche Peel. RAVON Nieuwsbrief Meetnet Reptielen 19: 3-6.*
- Keijsers, 2006. *Over de gladde slang in de Peel in 2006. RAVON Nieuwsbrief Meetnet Reptielen 37.*
- Keijsers & Lenders, 2005. *Het voortplantingsgedrag van de gladde slang. Natuurhistorisch Maandblad 94: 263-268.*
- Luiselli, Capula & Shine, 1996. *Reproductive output, costs of reproduction, and ecology of the Smooth snake, Coronella austriaca, in the eastern Italian Alps. Oecologia 1006: 61-67.*
- Völkl & Käsewiter, 2003. *Die Schlingnatter. Ein heimlicher Jäger. Beiheft der Zeitschrift für Feldherpetologie 6. Laurenti-Verlag, Bielefeld.*
- Zuiderwijk, 2007. *De Kempen. Land van de Gladde Slang. RAVON Nieuwsbrief Meetnet Reptielen 39.*

Pasgeboren gladde slangetjes zoeken hun weg. De Kempen augustus 2007
Foto Ingo Janssen